

До разової спеціалізованої вченої ради
Національної академії внутрішніх справ
03035 м. Київ-ДСП, пл. Солом'янська, 1

ВІДГУК

офіційного опонента доктора юридичних наук, професора Лисенка Володимира Васильовича на дисертацію Абакумова Олександра Юрійовича «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», надану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національної академії внутрішніх справ на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право»

Ступінь актуальності обраної теми

Незважаючи на комплекс заходів, що здійснюються в Україні, залишається вкрай складною ситуація щодо поширення злочинів корупційного спрямування. Аналіз поширення злочинності та відповідної діяльності правоохоронних органів із протидії і запобігання вчиненню суспільно-небезпечних діянь є такою, що не повною мірою відповідає вимогам часу. Серед них значну частину складають злочини, пов'язані із одержанням неправомірної вигоди службовими особами.

На сьогодні одержання неправомірної вигоди службовою особою є, без перебільшення, найбільш небезпечним проявом корупції, що негативно впливає на різноманітні сторони життєдіяльності суспільства й держави, значно погіршує загальний стан криміногенної обстановки у країні. Варто відзначити, що труднощі із протидією вчиненню таких злочинів пов'язані, в тому числі, із тим, що значна кількість українців досі вважають корупцію нормальним явищем.

Варто зазначити, що протидія проявам корупції і зокрема одержанню неправомірної вигоди службовими особами є комплексною проблемою, до вирішення якої треба підійти з усіх сторін, які впливають на цей процес. Необхідно щоб існуюче законодавство перестало створювати умови і можливості для корупціонерів щодо вчинення зловживання службовим становищем, перерозподілу коштів, ресурсів, здійснення певних майнових операцій тощо. Потребують усунення можливості чиновників впливати на економічні контракти, стосунки при розподілі ресурсів і створення ринкових процесів. У зв'язку з цим

проти дія найбільш небезпечним проявам корупції, до яких і відноситься одержання неправомірної вигоди службовою особою, є пріоритетним завданням держави та правоохоронних органів.

Аналіз практики правоохоронних органів України щодо встановлення фактів протиправної діяльності з одержання неправомірної вигоди службовими особами свідчить про наявність низки проблем як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Зазначене має прояв у складності виявлення та документування фактів одержання неправомірної вигоди службовими особами, у відсутності достатньої кваліфікації окремих співробітників правоохоронних органів.

Незважаючи на те, що напрям діяльності правоохоронних органів щодо організації протидії одержанню неправомірної вигоди, а також іншим службовим злочинам досліджувався значною кількістю науковців, питання тактичних операцій під час розслідування таких злочинних проявів є надзвичайно складними для реалізації на практиці співробітниками правоохоронних органів і потребують додаткового наукового аналізу. Варто зазначити про відсутність спеціальних досліджень монографічного рівня, які б розглядали таку проблематику з врахуванням сучасних умов поширення злочинності в Україні. Сучасний стан організації правоохоронних органів ставить перед наукою і практикою завдання вдосконалення наукового обґрунтування їх діяльності щодо ефективної протидії злочинам корупційної спрямованості.

В умовах значного поширення злочинів в Україні, існує нагальна проблема підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів, своєчасного виявлення, розслідування злочинів та запобігання їх вчинення. Запропонована тема дисертаційного дослідження є досить актуальною науковою проблемою, яка має своє безпосереднє практичне значення для протидії та запобігання злочинності.

Виходячи з наведеного вище, обрана тема дисертаційного дослідження Абакумова Олександра Юрійовича «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» є необхідною та важливою для вдосконалення діяльності правоохоронних органів щодо протидії та запобігання вчиненню прийняття пропозиції, обіцянки

або одержання неправомірної вигоди службовими особами, є актуальною з теоретичної та практичної точок зору.

Оцінка наукового рівня дисертації та наукових публікацій здобувача

Науковий рівень дисертаційного дослідження та наукових публікацій Абакумова О. Ю. відповідає вимогам, що ставляться до робіт на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право». Робота виконана в Національній академії внутрішніх справ та узгоджується із Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року (Указ Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019), Основними напрямками розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення в Україні на період до 2023 року (розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 травня 2021 року № 435-р), Тематикою наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454); Основними напрямками наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки (рішення Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23).

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національної академії внутрішніх справ 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 1120, 2022 р.).

Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено в 11 наукових працях, серед яких чотири статті, опубліковані у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, а також у шести тезах доповідей, опублікованих у збірниках науково-практичних конференцій та одній навчально-методичній праці. Наведені праці відображають наукову новизну обраної теми.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях

Дисертація Абакумова О. Ю. «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» є першим в Україні комплексним дослідженням теоретичних та практичних основ організації та проведення тактичних операцій у ході розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою в умовах дії нового КПК України та зміненої редакції ст. 368 КК України.

Низка сформульованих у дисертації положень, висновків і рекомендацій характеризуються ознаками новизни та є певним внеском у наукове забезпечення діяльності правоохоронних органів щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

У дисертації пропонується ряд нових, вперше визначених, концептуальних у теоретичному плані і важливих у практичному відношенні пропозицій, а саме:

- запропоновано авторську класифікацію тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою залежно від комплексу завдань розслідування;
- залежно від потреб практики розслідування злочинів автором дисертації запропоновано перелік та зміст тактичних операцій початкового етапу розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою;
- автором удосконалено алгоритм визначення завдань та особливості формування змісту тактичних операцій у ході розслідування злочинів;
- запропоновано авторське бачення правових засад реалізації тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою;
- запропоновано особливості змісту взаємодії та спільної діяльності у ході реалізації завдань розслідування за допомогою тактичних операцій;

– виходячи із потреб практики розслідування злочинів дисертантом запропоновано криміналістичні рекомендації щодо удосконалення реалізації окремих тактичних операцій у ході розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою;

– з урахування різних наукових поглядів на проблематику тактичних операцій автором дисертації запропоновано власне бачення визначення тактичної операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, етапів реалізації тактичних операцій, планування та безпосереднього їх проведення й оцінки результативності;

– наведено положення щодо системи органів, уповноважених на виявлення, розслідування та попередження прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою;

– дисертантом запропоновано алгоритм виконання окремих тактичних операцій, зокрема, «Встановлення статусу суб'єкта кримінального правопорушення», «Встановлення епізодів протиправної діяльності».

Дисертаційне дослідження Абакумова Олександра Юрійовича «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» виконано на достатньому науково-методичному й методологічному рівнях. Результати і положення дисертації, які виносяться на захист, відповідають вимогам законодавства, є обґрунтованими й логічними, мають високий ступінь наукової новизни та практичне значення.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Структура дослідження, запропонована дисертантом, є достатньо обґрунтованою, логічно побудованою та базується на комплексному підході до вирішення проблем, що пов'язані організацією та проведенням тактичних операцій у ході розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, зокрема, щодо визначення завдань, формування та алгоритмів їх проведення, визначення напрямів конкретних органів та окремих осіб у ході організації взаємодії; шляхів удосконалення розслідування таких злочинів.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими. При їх обґрунтуванні дисертантом використано широке коло наукових джерел, законодавство, матеріали практики та результати опитування співробітників, які мають досвід розслідування таких злочинів.

Достатньо репрезентативним є емпіричний матеріал: статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Національного антикорупційного бюро України (НАБУ), Державної судової адміністрації України за 2020–2023 роки та січень–березень 2024 року; дані, отримані внаслідок вивчення 152 кримінальних проваджень, досудове розслідування в яких за ст. 368 КК України здійснювали протягом 2019–2023 років; результати анкетування 115 слідчих Національної поліції України та 76 детективів Національного антикорупційного бюро України, 87 прокурорів, зокрема прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП). Використано власний практичний досвід автора на різних посадах НАБУ.

Дисертант опрацював значний масив загальнонаукової та спеціальної літератури, нормативних актів. Поряд із працями теорії криміналістики, кримінального процесу, кримінального права, кримінології, під час роботи над дисертацією автором широко використовувалась література з інших галузей права, нормативні акти, а також статистичні й аналітичні матеріали.

Обґрунтованість власних наукових результатів підтверджується і тим, що автор робить висновки на підставі аналізу і зіставлення поглядів та тверджень різних вчених, вдало ілюструє результатами опитування практичних співробітників, окремих наукових робіт, власного практичного досвіду. Емпіричний матеріал був покладений в основу обґрунтування низки важливих положень щодо різних аспектів організації та проведення тактичних операцій. Висновки до розділів та загальні висновки відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Автор дисертації запропонував чітке визначення об'єкту, предмету та мети дослідження. Вони є зрозумілими і відповідають завданням, які поставлені перед дослідженням. В свою чергу завдання повністю знайшли вирішення у результатах наукового дослідження та публікаціях автора дисертації.

Дисертант на достатньо високому рівні опанував методологію наукової діяльності. Використовуючи комплекс методів наукового пізнання, автор дисертації запропонував низку обґрунтованих пропозицій та рекомендацій, які впливають на рівень організації та проведення розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою та вирішення проблемних питань, що виникають у практичній діяльності.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження

Результати наукового дослідження, що наведені у дисертації Абакумова О.Ю. мають як теоретичне, так і практичне значення. Пропозиції та рекомендації належним чином обґрунтовані і можуть бути використані у освітній діяльності для підготовки студентів юридичного профілю, підготовки кадрів для правоохоронних органів, що задіяні у сфері протидії корупційним проявам, подальших наукових дослідженнях проблемних сторін виявлення та розслідування злочинів корупційної спрямованості, про що свідчить відповідні акти впровадження в освітню, наукову та практичну діяльність.

Практичне значення дисертації Абакумова О.Ю. полягає в тому, що його результати можуть бути безпосередньо використані у практичній діяльності правоохоронних органів щодо удосконалення планування та організації розслідування злочинів; особливостей тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій; особливостей взаємодії та спільної діяльності правоохоронних органів щодо вирішення завдань розслідування тощо, про що свідчать відповідний акт впровадження у практичну діяльність Головного слідчого управління Національної поліції України. Запропоновані рекомендації і пропозиції створюють реальну можливість підвищення рівня професійної

підготовки, вирішення конкретних завдань, що виникають безпосередньо в практиці правоохоронних органів.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом

Дисертація складається із вступу, трьох розділів, що об'єднують десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (273 джерела на 29 сторінках) і п'яти додатків (на 44 сторінках). Загальний обсяг дисертації – 305 сторінок, з них основного тексту – 216 сторінок.

В Анотація стисло наведено основні тези дисертаційного дослідження, перелік публікацій, у яких викладені основні результати дисертації. Анотація викладена українською та англійською мовами. У вступі визначено об'єкт і предмет дослідження, наведено актуальність обраної теми, наведено особисті внески дисертанта, дані про апробацію дисертації.

У розділі 1 «Теоретико-правові засади дослідження тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» автором дисертації проаналізовано стан наукової розробленості тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; визначено поняття, зміст і завдання тактичних операцій під час розслідування таких злочинів; наведено та проаналізовано правові засади реалізації тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; визначено особливості використання даних криміналістичної характеристики в процесі реалізації тактичних операцій під час розслідування злочинів.

Автором дисертації проаналізовано наукові роботи, в яких розглядалися загальні теоретичні питання формування та змісту тактичних операцій та особливості їх використання у ході розслідування окремих видів злочинів. Дисертантом наголошується на важливості та необхідності використання тактичних операцій, які сприяють належному виконанню завдань розслідування використовуючи комплексний підхід та застосовуючи різні засоби (слідчі (розшукові) дії, оперативно-розшукові, організаційні заходи. Такий багаторівневий

підхід до вирішення завдань розслідування, на думку дисертанта, буде сприяти встановленню всіх обставин вчинення кримінального правопорушення.

Дисертантом проаналізовані погляди науковців на категорію «тактична операція», виокремлено головні ознаки, що її характеризують (погодженість, координованість і плановість слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, оперативно-розшукових заходів) та запропоновано авторське визначення тактичної операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Враховуючи завдання розслідування та зміст конкретних слідчих ситуацій автором дослідження виокремлено завдання, на вирішення яких мають спрямування конкретні тактичні операції. Наведено криміналістичну класифікацію тактичних операцій, враховуючи окремі класифікаційні ознаки.

Автор дисертації розглядає особливості формування та змісту тактичних операцій враховуючи ситуаційний підхід до розслідуванням злочинів, врахування основних та проміжних завдань розслідування та багаторівневого підходу до їх вирішення. Цікавим з теоретичної точки зору та практичного спрямування є визначення автором функціональної структури тактичної операції, що, фактично, відображає особливості прийняття рішення про проведення тактичної операції, її планування, організацію та проведення та оцінку отриманих результатів.

Розглянуто систему органів, які задіяні у протидії корупційним проявам, визначено їх функції та завдання. Наведено підстави та особливості взаємодії правоохоронних органів у ході розслідування злочинів, в тому числі міжнародного співробітництва.

З урахуванням особливостей криміналістичної характеристики автором запропоновано окремі тактичні операції, що дозволяють встановити необхідну інформації про спосіб вчинення, осіб, задіяних до вчинення злочину, обстановку та слідів вчинення кримінального правопорушення.

У розділі 2 «Види тактичних операцій під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» автором розглянуто: зміст тактичних операцій початкового етапу розслідування

прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; тактичні операції наступного етапу їх розслідування; тактичні операції щодо виконання окремих тактичних завдань під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.

Автором визначені тактичні завдання початкового та подальшого етапів розслідування й запропоновано зміст окремих тактичних операцій для виконання таких завдань. Викладення теоретичного матеріалу супроводжується даними опитування відповідних експертів, які задіяні у ході розслідування таких кримінальних правопорушень.

У розділі 3 «Окремі тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» автором дисертації розглянуто: особливості тактичної операції «Встановлення статусу суб'єкта кримінального правопорушення» під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; зміст тактичної операції «Встановлення епізодів протиправної діяльності» під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; особливості тактичної операції «Встановлення співучасників».

Дисертантом запропоновано перелік заходів, які необхідно провести для встановлення статусу службової особи та документів, що підтверджують функціональні обов'язки. Автор розглядає особливості тактики проведення обшуків та тимчасового доступу до речей і документів, огляду вилучених документів. Приділена увага особливостям вилучення та огляду і використання у ході розслідування інформації, що міститься в електронному вигляді в комп'ютерах та інших пристроях.

Наведено особливості використання у ході розслідування злочинів результатів оперативно-розшукової діяльності як для перевірки інформації, так і для документування змісту злочинної діяльності. Наголошується на необхідності дотримання чинного законодавства та усунення провокації надання неправомірної

вигоди. Визначено особливості використання у доказовому процесі результатів проведених судових експертиз.

Наведено особливості тактики проведення допиту підозрюваного та свідків у різних ситуаціях (конфліктних чи безконфліктних). Запропоновано рекомендації щодо вирішення проблемних ситуацій, що виникають у ході допиту. Визначено перелік обставин, що підлягають встановленню та конкретні запитання, які можуть бути поставлені допитуваному.

Викладення теоретичного матеріалу супроводжується посиланням на практику розслідування злочинів, судову практику та результати опитування відповідних експертів.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації в практиці

Запропоновані Абакумовим О. Ю. у дисертації пропозиції та рекомендації щодо особливостей формування та змісту тактичних операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою можуть бути рекомендовані для підготовки відповідних кадрів (в межах підготовки та підвищення кваліфікації фахівців слідчої та криміналістичної спеціалізації у профільних закладах вищої освіти), проведення подальших наукових досліджень щодо протидії вчиненню прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою, а також безпосередньо у ході організації та проведення розслідування злочинів правоохоронними органами.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача

1. Автором дисертації (стор. 99-104 дисертації та інші), підтримуючи пропозиції інших науковців, запропоновано проводити додаткові заходи щодо перевірки матеріалів, які надійшли на розгляд слідчого щодо відкриття кримінального провадження, зокрема, щодо визначення кримінально-правової кваліфікації вчиненого діяння. У зв'язку з чим дисертантом запропоновано додатковий етап «збір і перевірка первинної інформації». Також пропонується, як

зазначає автор дисертації, «оперативну перевірку» заяви, що надійшла до слідчих підрозділів. Із запропонованими пропозиціями автора складно погодитися, оскільки чинне кримінальне процесуальне законодавство чітко визначає особливості прийняття рішення про відкриття кримінального провадження. Введення додаткового етапу «слідчої перевірки» лише ускладнює діяльність слідчого, оскільки до відкриття кримінального провадження фактично відсутні будь-які засоби, що дозволяють слідчому зібрати додаткову інформацію. Існуючі положення кримінального процесуального законодавства і мають спрямування на те, щоб «інструментарієм» КПК України почати збирати докази та фіксувати зміст злочинної діяльності. Зібрана інформація, при дотриманні встановлених вимог, є доказами у кримінальному провадженні. Такий порядок дозволяє також залучення до процесу розслідування можливостей оперативних підрозділів та проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Що стосується оперативного документування змісту злочинної діяльності, передбаченої ст. 368 КК України, то варто зазначити, що у такому разі оперативними підрозділами проводяться оперативно-розшукові заходи для отримання доказів на підставі ухвал апеляційних судів чи постанови прокурора (спеціальний слідчий експеримент) і отримані таким чином матеріали, з відповідним повідомленням та на підставі ч. 2 ст. 7 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» надсилаються до органів досудового розслідування для відкриття кримінального провадження та проведення розслідування.

2. Ознайомлення з дисертацією дозволяє зробити висновок про те, що автор дисертації занадто велике сподівання покладає на тактичні операції, при цьому на другий план відходять такі категорії як «методика розслідування злочинів», «тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій», «планування розслідування», «організація розслідування» тощо. Тобто розслідування це значно складніший процес, а ніж його зображення у вигляді набору чи комплексу тактичних операцій. Це, зокрема, стосується запропонованих автором тактичних операцій «Встановлення психологічного контакту», «Захист від зовнішнього

впливу на досудове розслідування», «Подолання протидії», «Встановлення статусу суб'єкта кримінального правопорушення», «Встановлення очевидців» тощо. В окремих випадках для виконання тактичних завдань достатньо провести окрему слідчі (розшукову) дію або їх комплекс. Як свідчить практика, в тому числі власний практичний досвід, розширення кола осіб, залучених до розслідування не завжди є позитивним. Необхідно враховувати їх професійну підготовку, розуміння завдання, які підлягають виконанню, витрати часу на роз'яснення змісту завдання тощо.

3. Розглядаючи особливості залучення до розслідування різних спеціалістів та осіб (стор. 68-71 дисертації) поза увагою автора дослідження залишилися важливі положення КПК України щодо особливостей використання слідчим конфіденційного співробітництва (ст. 275 КПК України), використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучення цих осіб до проведення негласних слідчих (розшукових) дій. У зв'язку із зазначеним вище обґрунтовано виникає запитання, яким чином слідчий (окрім детективів) може реалізувати положення зазначеної вище ст. 275 КПК України, оскільки ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» чітко визначає суб'єктів оперативно-розшукової діяльності.

4. Розглядаючи у підрозділі 1.4 дисертації взаємозв'язок окремих елементів криміналістичної характеристики та тактичних операцій поза увагою автора залишилися важливі напрями у протидії корупційним проявам, які використовуються на сучасному етапі для отримання неправомірної вигоди з використання різноманітних господарських механізмів, зокрема фіктивних суб'єктів господарювання. У таких випадках прихованою підставою для отримання неправомірної вигоди є «виконання» безтоварних операцій і створення кредиторської заборгованості та перерахування грошових коштів в адресу такого фіктивного суб'єкта господарювання. Тобто складаються фіктивні (безтоварні) документи про постачання на адресу підприємства певних будівельних матеріалів, виконання робіт тощо. В такому разі грошові кошти є фактично прихованою неправомірною вигодою.

5. Складно погодитися з дисертантом стосовно того, що подальший етап розслідування починається із тактичної операції «Розшук правопорушника», яка спрямована на виконання тактичного завдання щодо встановлення місцеперебування правопорушника, який переховується. Як свідчить практика розслідування злочинів, що осіб, які вчиняють кримінальні правопорушення, передбачені ст. 368 КК України зазвичай затримують у ході передачі предмету неправомірної вигоди і тому в таких випадках не виникає необхідності здійснювати розшук правопорушника. В тих випадках, коли застосовуються запобіжні заходи не пов'язані із триманням під вартою і особа переховується від органів досудового розслідування чи суду більш доцільним є оголошення розшуку та доручення цього проведення оперативним підрозділам.

6. У дисертації автором використовуються некоректні категорії: «пред'явлення підозри», «підозру пред'явили», «обирають підозру», «кримінально-процесуальний закон» тощо. В одних випадках дисертант застосовує «наступний етап розслідування», в інших - «подальший етап розслідування».

Зазначені вище зауваження стосуються окремих дискусійних положень дисертації та у своїй сукупності не впливають на загалом позитивну її оцінку. Дисертація є втіленням практично і теоретично корисного напряму щодо особливостей організації та проведення тактичних операцій у ході розслідування злочинів, передбачених ст. 368 КК України.

Відсутність порушень академічної доброчесності

В ході ознайомлення з дисертацією та науковими публікаціями фактів порушень академічної доброчесності не встановлено. Дисертаційна робота Абакумова Олександра Юрійовича є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам

1. Дисертаційна робота Абакумова Олександра Юрійовича «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою», подана на здобуття ступеня доктора

філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці й вирішенні криміналістичних задач, спрямованих на вдосконалення організації розслідування злочинів та використання можливостей тактичних операцій.

2. Дисертація «Тактичні операції під час розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значущістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (зі змінами та доповненнями від 3 квітня 2019 р. № 283), наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – **Абакумов Олександр Юрійович** заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Професор кафедри
кримінального права та процесу
Державного податкового університету
доктор юридичних наук, професор**

Володимир ЛИСЕНКО

Державний податковий університет
Підпис *Володимир Лисенко* засвідчую:
вчений секретар *Володимир Лисенко*
» 20 р.